

**ÚLOHY NA KRAJSKÉ KOLO OLYMPIÁDY ZO SLOVENSKEHO JAZYKA
A LITERATURY**

Texty úloh zostavili:

PhDr. Alena Polakovičová,
PhDr. Katarína Hincová, PhD.,
PhDr. Ľubica Štarková,

Gymnázium J. Hronca, Novohradská 3, Bratislava
FF UCM, Trnava
1. súkromné gymnázium, Bajkalská 20, Bratislava

Recenzovali:

PhDr. Eva Vrbanová,
PaedDr. Mária Melichárová,

Gymnázium Alberta Einsteina, Bratislava
časopis Slovenský jazyk a literatúra v škole, Bratislava

KRAJSKÉ KOLO OLYMPIÁDY ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATÚRY

PRVÁ ČASŤ – PÍSOMNÁ (kategória A)

Čas na vypracovanie testu: 30 minút

Ukážka 1

Výťah zastal na siedmom poschodí vežiaka, Ján Dobrovodský vystúpi, a kým nenatrafí na vypínač, ocitne sa v hustom šere, takmer v tme neskorého piatkového večera. Vracia sa domov podgurážený a urazený, v stave priam predurčenom na energické rozhodnutia. Odomkne byt, vyzuje sa, zhodí zo seba kabát a ľahne si v šatách do postele. Znova a znova si pripomína, ako ho dnes ponížil riaditeľ školy Jozef Pajtáš, päťdesiatšesťročný neúspešný básnik. Zasiahnutý abstinenčným syndrómom alebo náhlým spoznaním vlastnej prehry tvrdo **naňho** zaútočil. Z ničoho nič mu začal vyčítať nízku úroveň profesionality, ba aj duchovnú prázdnotu, vyvolanú vraj ľahostajnosťou a katastrofálnym nezájmom o vyššie veci.

Tak sa dnes k nemu zachoval Jozef Pajtáš, ten istý Jozef Pajtáš, ktorý ho ťahal po krčmách a nočných baroch len preto, aby jeho poézia mala aspoň jedného naozajstného, živého a viditeľného adresáta. Dobrovodský sa nemohol na Pajtášove básne sústrediť, čosi z nich zachytil, čosi mu sem-tam preniklo do ucha, no tým to aj skončilo, ďalej sa nikdy nedostal. Hoci slovenčinár, nemal vzťah k poézii, z vnútornej potreby neprečítal v živote ani jedinú báseň a pri posedeniach s Pajtášom sa len utvrdzoval v presvedčení, že aj poézia sa môže správať k človeku bez zábran a agresívne. Nezniesiteľný čas recitácie a náročné, ťažké chvíle po básni, keď naňho Pajtáš upieral skúmový, prepitý zrak, vedel Dobrovodskému trocha uľahčiť len alkohol. On mu zároveň pomáhal vyjadriť tvárou a gestami takú mieru súhlasu a ocenenia, ktorá ho oslobodzovala od povinnosti hodnotiť nevypočuté básne aj ústne.

.....

Takto začína próza *Básnici*, ktorú napísal a zaradil ju do výhernej zbierky próz **Telegram**. O prestížnu cenu piateho ročníka súťaže..... bojovalo desať finalistov, ktorí prešli prísny výberom zloženým z dvoch kôl.

(.amnezia.sk)

Ukážka 2

Text A

HIV si zisťujú pri darovaní

*Transfúzie sú rizikové aj preto, že dobrovoľné odbery **krvi/krvy** často využívajú mladí na HIV testy. Odborníci hovoria, že sa **hambia/hanbia** ísť k lekárovi a radšej si nechajú zobrať krv, kde je test automatický, a teda anonymnejší. V prípade, že vírus v tele nemajú, nikto sa o ich pochybnostiach nedozvie. V prípade, že sa človek takto testuje krátko po nákaze, nemusí to test odhaliť.*

*„Vnímame veľký trend mladých ľudí, že radšej idú darovať krv, **ako by/akoby** sa išli otestovať na protilátky HIV do lekárskeho zariadenia,“ hovorí Soňa Pekarovičová, **podpredsedníčka/podpredsedkyňa** občianskeho združenia Odysseus, ktoré sa venuje aj **ľud'om/lud'om** chorým na AIDS.*

Jej slová potvrdzuje prieskum o sexuálnom správaní mladých, ktorý združenie urobilo na vzorke 1051 ľudí vo veku od 13 do 30 rokov. Až 148 mladých z tejto skupiny uviedlo, že sa nechali testovať na HIV. Nie vždy však priamo.

Vírus HIV na Slovensku

– HIV od začiatku testovania v roku 1985 na Slovensku zistili u 329 ľudí – z toho bolo 276 mužov a 53 žien;

– na choroby súvisiace s vírusom zomrelo 44 ľudí;

– od roku 1986 na Slovensku testovali päť miliónov vzoriek od darcov – v deviatich prípadoch odhalili vírus HIV.

(.sme, 19. 10. 2010)

Text B

Doložiť obrázok .

1. Vypíšte z druhého odseku ukážky 1 prvé 2 slová vety, v ktorej sa nachádza paradox.
2. Vypíšte prvé slovo súvetia z ukážky 1, v ktorej autor začína používať historický prezent.
3. Ktorá informácia vyplýva z ukážky 1?
 - A. Dobrovodský a Pajtáš boli rovnako tvrdohlaví.
 - B. Pajtáš ponížil Dobrovodského, lebo bol opitý.
 - C. Ján Dobrovodský prežíval abstinenčný syndróm.
 - D. Riaditeľ školy potreboval Jána Dobrovodského.
4. Ktorá z nasledujúcich viet obsahuje metonymiu?
 - A. Riaditeľ mu vyčítal katastrofálny nezáujem o literatúru.
 - B. Ocitne sa takmer v tme neskorého piatkového večera.
 - C. Z vnútornej potreby neprečítal ani jediného Rúfusa.
 - D. Alkohol mu pomáhal hodnotiť nevypočuté básne.
5. Ktorý druh komunikácie pomáhal Dobrovodskému vyhnúť sa povinnosti hodnotiť riaditeľove básne ústne?
6. Vypíšte z prvého odseku ukážky 1 jednu hyperbolu.
7. Doplňte údaje, ktoré chýbajú v poslednom odseku ukážky 1.
 - A. meno autora:

B. názov súťaže, v ktorej tento autor vyhral v roku 2010 zbierkou próz Telegram prvú cenu:

8. V ktorej rozhlasovej relácii propaguje moderátor a odborník na literatúru Dado Nagy diela zo slovenskej a svetovej literatúry?
9. Napíšte slovo, na ktoré odkazuje v prvom odseku ukážky 1 zvýraznené zámeno.
10. Napíšte jedno iné slovenské slovo, v ktorom sa podobne ako v slove vyššie, vyskytujú dve š bezprostredne za sebou. Určte jeho slovný druh.

Pracujte s ukážkou 2A

11. Vypíšte z ukážky 2A zo zvýraznených dvojíc slov správny tvar.
12. Vyberte z ukážky 2A slovo/slovné spojenie, ktoré je nevyjadreným/zamlčaným podmetom v titulku ukážky.
13. Napíšte, akým spôsobom sa dali testovať ľudia opísaní v ukážke 2A, ktorí sa nedali testovať priamo.
.....
14. Vyberte informáciu, ktorá vyplýva z ukážky 2A.
 - A. 148 ľudí do veku 30 rokov sa dalo testovať na HIV v špecializovaných pracoviskách.
 - B. Po dobrovoľnom odbere krvi sa od roku 1986 nakazilo 9 darcov.
 - C. Od roku 1986 chcelo darovať krv iba 9 ľudí, ktorí boli nositeľmi vírusu HIV.
 - D. Pred rokom 1985 sa neviedla na Slovensku evidencia o počte ľudí nakazených HIV.
15. Vyberte dvojicu slov, s ktorými sa spája slovo *Odysseus* v názve občianskeho združenia.
 - A. cesta, zdolávanie prekážok
 - B. šťastný koniec, láska
 - C. priateľstvo, skúsenosť
 - D. Boh, pevná viera

Pracujte s ukážkou 2B

16. Ľudské telo potrebuje na obranu pred infekciami

- A. bielkoviny.
- B. kapsidy.
- C. enzýmy.
- D. T-lymfocyty.

17. Doplňte správne slovo na zakryté miesto

- a) v bode č. 3.
- b) v bode č. 9.

18. Napíšte, čomu slúžia bielkoviny v obale jadra vírusu HIV.

.....

19. Pomenujte slohový postup, ktorý autor použil v ukážke 2B.

DRUHÁ ČASŤ – PÍSOMNÁ

Práca s textom – čas: 30 minút

Napíšte článok do školského časopisu (max. 20 viet), v ktorom zaujmete postoj k potrebe testovať mladých ľudí na AIDS **alebo** k zneužívaniu darcovstva krvi na testovanie HIV **alebo** k problematike infikovaných krvných konzerv a ich aplikácii pri transfúziách krvi. Použite v ňom aspoň 3 informácie z ukážky 2. Podčiarknite ich.

TRETIA ČASŤ – ÚSTNA

Predneste diskusný príspevok na tému

Má pre mladého človeka zmysel čítať v dnešnej dobe poéziu?

Na **prezentovanie** pripravených informácií máte 5 minút.